
Otto Rahn el Grial - alquímia

Autor:

Data de publicació: 19-10-2018

els càtars

Va ser una secta cristiana sorgida a finals de s. XI al sud de França, juntament amb albigenses (càtars de la ciutat d'Albi), valdesos, bogomilos, publicanos, patarins, etc., on tots els diferenciaven de la religió oficial imposada per Roma. La que es va confondre sovint als valdesos amb els càtars, catalogant-los als dos amb l'apel·latiu de "albigenses", encara que es tracta de dos herejías completament diferents.

Cátaro ve del grec "katharoi" que vol dir pur i és com es van cridar als "perfectes" que eren els seus sacerdots. San Bernardo de Clairvaux va dir d'ells: "No es fan malament a ningú, les seves rostres són flacs i abatidos pels ayunos, no mengen el pa dels llagos i treballen per a sostenir. Segur que no hi ha sermons més cristians que els seus i que els seus els costums són pures".

Aquestes col·lectivitats estaven hereten de mort al poder papal, pel que l'Església si no volia perdre el seu poder terrenal (l'espiritual pràcticament ja ho havia perdut) havia de reaccionar i ho feia de forma contundent recurrent a la "Creuada". Els heretges ja no són els musulmans, sinó els mateixos cristians, per als quals es van organitzar dues creuades, una per als Valdenses i una altra contra els albigesos. I per si encara quedava alguna brasa de l'herejía es forma La Santa Inquisició per sofocarla.

La seva vida

La vida d'aquest misteriós personatge està lligat a tot tipus d'especulacions. Va néixer el 18 de febrer de 1904 a Michelstadt (Alemanya meridional), criant-se en el seno d'una família protestant i acomodada pertanyent a la burgesia mediàtica. Influït potser per seu pare que era jutge de la ciutat de Maguncia, inicia els estudis de dret, però també li agrada la música i és un excel·lent pianista. Durant quatre anys entre 1.922 i 1.926 apareix matriculat en les facultats de Dret de Giessen, Friburgo i Heidelberg, encara que també assisteix a classes de filologia germànica i història.

El primer contacte amb el catarisme es produeix a l'institut de Giessen, gràcies al seu professor de religió, el baró de Gail, que també impartia la càtedra d'història de la teologia a la universitat de Giessen. Rahn va arribar a dir: "era una matèria que em va captivar excessivament" i que per suposat marcaria per sempre la seva curta vida.

Aquest interès gairebé obsessiu per la cultura catala i la llengua dels països occità, que va investigar a fons, es va servir per desenvolupar la seva tesi doctoral sobre l'herejía cátaro-albigense, viatjant per França, Espanya, Itàlia i Suïssa entre 1.928 a 1.932.

La seva primera incursió a la regió del Llenguadoc (França meridional) va ser en el verano de 1.929. Es va instal·lar a la vila de Lavelanet i durant els següents tres mesos va explorar sistemàticament les ruïnes del temple-fortalesa de Montsegur, així com les nombroses grutes que envolten la muntanya.

Quant a les seves obres literàries, les dues més importants són el fruit d'aquestes investigacions: la Creuada contra el Grial i la Cort de Lucifer. Les obres més importants per comprendre el catarisme que van influenciar a autors tals com Trevor Ravenscroft, al jueu Peter Berling i Jean-Michel Angebert entre d'altres, però mai es van traduir a l'anglès. L'escriptor Nigel Pennick va dir en el seu llibre Les ciències secretes d'Hitler: "Els cavallers de la Taula Rodona del Rei Arturo, els templaris, fins i tot els cavallers teutònics han buscat el recipient místic. Però Otto Rahn creia que podria triomfar on els segles de la recerca havia fracassat. Ell havia estudiat la geometria sagrada de Montsegur, de les seves orientacions de sortida del sol i de la seva relació amb altres llocs sagrats, i havia descobert els secrets subterranis on hi havia el tresor.

La teoria d'Otto Rahn

Otto estudia les úniques quatre fonts on es menciona el Grial i que van donar origen al meu: Perceval el Gallois de

Chrétien de Troyes, Parzival de Wolfram von Eschenbach, Perleवास d'autor anònim i Història del Graal de Robert de Boron.

Però serà Eschenbach (1170-1220), trobador èpic alemany, el que Rahn considerava la font més pura i sobre la qual basarà la seva tesi. Siendo la idea principal d'aquesta tesi, que el Parzival és una novel·la basada en fets reals presos de la història catària. Antes que ell, Richard Wagner es va inspirar en ella per al llibret de la seva òpera Parsifal.

Rahn va trobar una sèrie de coincidències molt significatives entre Parzival i llocs, coses i gentes del Llenguadoc. Per començar, Wolfram llama al castell on es conserva el Grial "Muntsalvache" (Wagner lo llama Montsalvat) i ell ho identifica amb la fortalesa catària de Montsegur. Eschenbach dóna el nom de Parzival al buscador del Grial, que és iniciat en els seus secrets per l'eremita Trevrinzent.

És curiós que la figura més important del catarisme sigui el vescomte de Carcassona que es diu Ramon-Roger Trencavel. Trencavel i Trevrinzent vol dir el mateix "bon cortador o tatuador". Per altra banda, la propietària del castell de Montsegur la comtessa Esclarmonde de Foix, és prima de Trencavel i Eschenbach diu que la senyora del castell del Grial és Repans de Schoye que es identifica amb Esclarmonde. la mateixa del Poema d'Oberon i el seu castell encantat Monmur. Totes aquestes coincidències i algunes més fan pensar a Rahn que el tresor dels càtars era en realitat el Grial i que havia de romandre ocult en alguna cova o subterrani prop de Montsegur.

Otto Rahn va comptar amb l'ajuda inestimable de la gent de la comarca i gràcies a que parlava correctament el provençal, que era la llengua local, li van explicar històries i llegendes ancestrals sobre els càtars i les coves on havien ocultat el seu tresor. Però també va rebre ajuda d'intel·lectuals i escriptors com Antonin Gadal. Un pastor li va explicar la següent història: "Quan encara estaven en peu les muralles de Montsegur, els càtars, els Pures, custodien dins d'ells el Sant Grial. Montsegur estava en perill; els armats de Lucifer es trobaven davant les seves muralles. amb el Grial per inserir-lo de nou a la diadema del seu Príncep, des d'on s'havia després i precipitat a la terra quan la caiguda dels àngels. En el moment més crític va venir del cel una paloma blanca i amb el seu bec va partir en dos el Tabor.- Esclarmonde, custòdia del Grial, va tirar la preciosa reliquia al monte, on va quedar ocult. Així es va salvar el Grial. Quan els diables van entrar al castell, era massa tard. Els enfuriscats van cremar a tots els Pures, no lluny del castell rocós, al Camp dels Cremats".

Las SS

El 1933 Otto torna a Alemanya amb el seu viatge per França, establint-se a viure a Berlín i on publicarà la seva primera obra Creuada contra el Grial. La trajectòria professional i la seva tesi semblen ser seguits amb interès per alguns càrrecs elevats del partit nazi, presentant-se davant el mateix Heinrich Himmler i Alfred Rosenberg, membres de la societat secreta Thule. Fruit d'aquesta trobada, el 12 de març de 1936 entra a formar part de la SS d'Himmler, encara que anteriorment ja havia col·laborat com un assessor civil en alguna recerca per a la mateixa. Més o menys per aquella època es funda l'Ahnenerbe de la mà de Himmler, subtitulada "societat d'estudis per a la història antiga de l'esperit" i que aviat es conecria com a "herència dels ancestres", sent un departament dins de la SS dedicada al ocultisme i esoterisme. La Ahnenerbe tenia tres objectius fonamentals: 1) investigar l'abast territorial i l'espiritual de la raça germànica, 2) rescatar i restituir les tradicions alemanyes, 3) difondre la cultura tradicional alemanya entre la població.

La Ahnenerbe financia expedicions, excavacions i investigacions de tot tipus i per tot el món, des del Tibet a Egipte, passant per l'Antàrtida. Tot i que desgraciadament serà recordada per la història, per les seves experiències mèdiques en camps de concentració i les atrocitats que es van cometre per doctors com Withem Hirt o el Dr. Rascher, acusat de raptar nens jueus i executat pels seus propis nazis.

És molt probable que Himmler li temptés el projecte de la Ahnenerbe promès a Rahn que si ingressava a la SS, aquest financaria les seves investigacions al Llenguadoc amb tots els mitjans necessaris per descobrir el cátao del tresor i concloure així la recerca d'uns 700 anys del Grial. Es rumoreava que Rahn havia fundat dins de la SS un cercle neocatalà on vivia l'ideal cátao de puresa.

En el verano de 1936 la SS li ordena fer una expedició a Islàndia. Les experiències més destacades d'aquest viatge van formar part d'alguns capítols del seu segon llibre La Corte de Lucifer, publicat el 1937.

Aún després de la suposada mort de Rahn i de l'ocupació de França, l'Ahnenerbe va organitzar una expedició a Montsegur que va durar des de juny de 1943 fins al novembre de 1944. Dit grup multidisciplinar estarà format per geòlegs, historiadors i etnòlegs.

Continua la recerca del Grial

Aquest equip portava instruccions precises deixades per Rahn, per investigar les grutes de les poblacions d'Ussat i

Ornolac en busca del càtaro del tresor, però, sembla que no van trobar el que tant esperaven.

Himmler es va anar impacientant davant el fueller Grial, pel que va decidir donar-li un nou enfocament al problema, no tan científic sinó des de la lògica militar. És per això que alguns investigadors asseguruen que va decidir enviar al coronel de la SS Otto Skorzeny, famós per l'operació d'alliberament de Mussolini quan es trobava en un hotel de alta muntanya a Itàlia. Home d'acció i al més pur estil James Bond, va utilitzar planadors per sorprendre als sentinelles i concloure amb èxit la seva missió.

Un d'aquests investigadors és l'americà Fiward Buechner, que en el seu llibre *La copa esmeralda* estableix el que podria anomenar-se la "hipòtesi Skorzeny". Skorzeny i un grup dels seus millors homes van revisar les coves que Rahn havia investigat, i va arribar a la conclusió que era massa fàcil, i que d'haver volgut ocultar qualsevol cosa s'havia cercat un lloc més inaccessible. Així que es va pujar a Montsegur i va repetir que aquells quatre càtars van fer la matinada del 16 d'agost de 1244 moments abans de la seva caiguda, descollant-se per la garganta de Lasset, que és la més inaccessible i, per tant, no estaria vigilada. Des d'allí es van establir les possibles rutes d'escapament, i segons Buechner es va trobar en una cova propera al Tabor. El tresor estarà format per milers de monedes d'or, dotze tauletes de pedra amb inscripcions estranyes i una copa amb la base d'esmeralda i tres braços d'or, amb la mateixa escriptura. Recordem que Rahn estava convençut que el Grial no era una copa, sinó un grup de tauletes de pedra o fusta on probablement en rúnic caràcters estava contingut tot l'esotèric saber i que segons Wolfram von Eschenbach figurarien tots els noms dels futurs reis beneïts per el Grial.

Rahn juntament amb Antonin Gadál creen en l'existència almenys de dos grills diferents i que serien depositats en llocs diferents. Un d'ells, és el Grial cristianitzat i templari de la copa que contingué la sang de Crist recollit per José d'Arimatea. Les seves investigacions els porten a que aquest Grial va ser dipositat al castell de Mont-real del Sos, on es van trobar gravats on apareixia el Sant Càliz associat a una llança, sense dubte la del centurió Longinos. De aquí passa a Sant Joan de la Peña i posteriorment a la Catedral de València, on encara roman.

L'altre Grial, el càtaro de la tradició hiperbòrea estant format, com ja hem dit, per la pedra (esmeralda) o taulells de pedra i que hauria estat custodiat a Montsegur. Per als càtars, el Grial no podia ser una copa, ja que va contra la seva ideologia, ja que creien que la figura de Jesucrist era espiritual i que per tant no es pot clavar a cap creu, sent aquest un dels pilars de la heretgia.

El misteri de la mort

Sembla ser que a partir de 1939 no hi ha notícies de Rahn, el que motiva que es produeixin infinitat d'extravagants hipòtesis sobre el final dels seus dies, que es va fixar oficialment el 13 de març d'aquest any. La versió oficial de la seva mort és que va suïcidar-se, morint congelat i de fam a les muntanyes del Wilden Kaiser, tal vegada recordant el ritual suïcida càtaro, l'endura, que era deixar-se morir de fam, seguint l'exemple del trobador Bertrand de Bom que va morir congelat, com ell mateix ens conta en *La Corte de Lucifer*. La doctrina catàrica, com la dels druides, permetia el suïcidi, però exigia que no es fes per tedi, miedo o sofriment, sinó en un estat de perfecte desapego de la matèria. Totes aquestes dades van ser publicades per Bolkischer Beobachter, periòdic oficial nazi, en la seva esquela de defunció. Altres diuen que se suïcida amb cianur en el alto del mont Kufstein, que és una de les muntanyes sagrades de l'antiga religió alemanya.

Se sap que Otto va caure en deshonra davant la jerarquia nazi en 1937 i per raons disciplinàries es va traslladar al camp de concentració de Dachau. Seria més plausible que hagués estat massa explícit en la seva ideologia antinazi i va ser descobert pels seus companys SS, per ser posteriorment executat com a traïdor. Aquesta teoria es recolza en que uns dies abans de la seva mort escrigui una carta a un dels seus amics que és suficientment explícita: "Em preocupa molt seriosament la meua pàtria ... Sóc un home obert i tolerant, no puc ja viure a la meua bella pàtria; En què s'ha convertit? ... »1. En el hivern de 1938-39 va escriure al SS Reichsfürer sol·licitant la seva baixa immediata de la SS. No sabem què va passar, però Rahn assegurava que l'havia traït i que la seva vida estava en perill. També es parla d'una suposada homosexualitat.

Altres investigadors sostenen la tesi que Otto Rahn no va morir realment, tal com assegura l'escriptor francès Christian Bémadac, que en el seu llibre: *El misteri d'Otto Rahn*. Del catarisme al nazisme, no publicat a Espanya, aporta proves que Otto es troba viu i presenta documents confeccionats per ell mateix el 1945. És més, quan els alemanys van envair França assegura que Rahn va dirigir en secret les excavacions a Montsegur i en altres enclavaments càtars. Encara que es comença a dubtar del morir a partir d'un article publicat el maig de 1979 a la revista alemanya *Die Welt*, on es assegura que Rahn vivia i treballava per a la intel·ligència alemanya com a agent. Sembla ser que ja abans de la guerra, als anys 30 i al costat del francès Antonin Gadál, havien format un complex grup esotèric anomenat "La triple aliança de la Llum" de rosacruces roges, sent utilitzat per xarxes d'informació dedicades a l'espionatge.

Sin embargo, per a l'escriptor Ernesto Milá simplement, Rahn que pertanyia a l'Alcalde de Himmler, era d'ascendència jueva, pel que va haver de sol·licitar la seva baixa a la SS en el moment en què els certificats de raça de puresa van

començar a exigir-se en aquesta organització. El mateix general SS Wolif va signar la seva esquela a la premsa com ja hem comentat, honor que de cap manera hauria estat concedit a un traïdor. És curiós que ningú li donaria baixa en el Registre Civil i, més encara, que seguís treballant a les ordres de Wolff sota el nom fals de Rudolf Rahn, també s'assegura que es va fer l'estètica de la cirurgia. Una altra coincidència no gaire significativa és que a Rudolf Rahn se li va assignar la mateixa secretària que tenia Otto Rahn. Aquest "nou" Rahn va servir al III Reich com a agent secret a l'Orient Mitjà, actuant com a agitador en l'aixecament pro-alemany de l'Iraq el 1945. Finalment va morir en els anys 70 dirigiendo un important consorci industrial alemany, víctima d'una malaltia pulmonar que ja s'havia manifestat en el seu jove.

1. Introducció

Quan la lògica (això que té com un camí cap a la veritat) no dóna els resultats previstos, cosa que sol succeir quan ho tingut com a bo no té sorpresa i genera poca curiositat, l'home torna al marginal. I allà, sentint que reneix, torna a començar. Tot cal iniciar-lo de nou revisant sota una altra òptica cada pas, admetent en aquest reinici el inadmissible com a possibilitat, la qual inservible com servible, la fosc com una possible manifestació del que clar, etc. La ruptura amb el hagut, el maneig del que encara està llunyà, la nova incertesa, genera ànims i comença la renovació: aquest camí sorprenent que es construeix per l'error per arribar a la veritat.

La paraula alquímia ve de l'àrab Al Kimiya (la química). I Kimiya ve de l'egipci kimi, que tradueix negre del Nil. Llim negre que tot ho renova portant amb si la vida. Alquímia, llavors, seria la renovació, la volta a la creació, l'entesa recuperat. I tot aquest procés s'inicia en la paraula, símbol de tots els símbols, començament de tots els començaments. Al principi va ser la paraula que designava, la paraula que ordenava el món i després dividia els elements mitjançant classificacions. Paraula memòria, paraula reflexió, paraula sorpresa, paraula curiositat resolta o almenys definida en un punt fix, camí a la veritat. L'alquímia té com a objecte aconseguir, o almenys intentar a través d'un complicat pensament o codificació laberíntica, el procés que porta a purificar l'impur. I, mitjançant aquesta purificació, obtenir el coneixement de l'absolut.

2. L'alquímia comença sent literatura.

Al principi va ser la poeia, aquesta creació que lentament i seguint un procés de memòria hagut en l'experiència dels sentits, en les curiositats i les sorpreses, permet una comprensió inicial del món. Aquesta primera interpretació té el seu origen en el mite i la llegenda. Són els dies de la poesia. Quan Cronos va repartir el món entre els seus fills, a Zeus li va donar el cel, a Posidó el mar i a Hefestos el subterrani i la fosc. Els dos primers van tenir la llum, la del dia i la de la nit. L'últim, Hefestos, va haver de crear-la. I quan la va crear, es va fer ferrer i transformador de metalls. Allà, a l'Hades gelat i fosc, aquest déu, com el mag del tarot, va barrejar els elements i els va valorar trobant analogies i simpaties. En aquest procés, va iniciar la purificació de l'impur: del negre d'aquesta nit eterna heretada de Cronos, Hefestos (el ferrer coix), iniciava el seu camí cap a la llum a través de la farga, foc sempre viu per per fondre i aliar, per veure bullir i olorar totes les aromes dels minerals. I aquí, a l'Hades, comença l'ascens de l'home. Una llegenda, una literatura, un poeia que no s'ha aturat des de llavors, que cada vegada és més àmplia i que no finalitzarà mai perquè Cronos vigilarà perquè la seva herència no es desvirtui: Hefestos a l'Hades, amb el seu forja sempre encesa i el gresol bullent i vermell vomitant metalls eternament.

A Europa arriba l'alquímia al segle X, després de traduir al llatí les teories dels alquimistes àrabs, especialment als alquimistes d'Alexandria que, es creia, eren els posseïdors dels secrets de la mítica biblioteca d'aquesta ciutat i de les tonalitats de la llum del far tremend que il·luminava mitjà mar, en dir dels navegants. I el primer que reben els iniciats a l'alquímia a Europa és un poema que determina, ja en si, l'exercici de l'Opus Nigrum, antiga fórmula alquímica que establia la fase de separació i dissolució de la matèria. Aquest moment era el que major preparació exigia pel seu alt nivell de dificultat i per la seva condició d'inici cap a la Gran Obra o Opus Magna. Deia el poema: És veritat sense mentida / cert i molt cert / el de baix és igual al de dalt / i el de dalt igual al de sota / Per obtenir el miracle d'una única cosa. / Así com totes les coses procedeixen l'U / també totes les coses neixen d'aquest Un mitjançant conjugació.

Aquests versos són coneguts com l'essència de la Taula de l'Esmeralda, text que, d'acord amb la llegenda, va compondre Hermes Trimegistos, personatge mític que va habitar històries a Grècia i Egipte, sempre contradient causa de la seva pensament laberíntic. Hermes, conegut en el món llatí com Mercuri, era el missatger dels déus i alhora el déu dels lladres, els comerciants i la intel·ligència. A Egipte, Hermes es converteix en tres vegades el gran (Trimegistos) perquè té la virtut de manejar els elementals (la física), el cosmos (les matemàtiques) i l'intel·lecte (el pensament abstracte), és a dir, d'entendre el tot per el seu conjunt i per les seves parts. I a aquest Hermes se li acredita La Taula

de l'Esmeralda, anomenada així perquè estava feta amb la maragda que portava Llucifer al front i que perd (la maragda cau a les profunditats) quan és vençut per l'arcàngel Gabriel. Aquesta maragda, segons una hadit (llegenda) de la sunna islàmica, contenia el coneixement de tot el que va ser, és i serà, i el seu dipositari és Hermes, que la codifica per als iniciats i els mestres d'alquímia en versos de molt difícil enteniment si no es té imaginació.

La mateixa llegenda de la Taula de la maragda li serà aplicada al sant Grial, copa fabricada en maragda per dipositar-hi la sang (transparent) de Jesús crucificat; sang que va sortir del costat, lloc on, d'acord amb la figura de l'Adam Kadmon dels cabalistes, estava dipositat el coneixement de la divinitat. Coneixement que tot ho aclareix perquè la mort no existeixi. En la literatura, el Grial està connectat amb el rei Artur i amb Merlín, mag (savi) concebut per un íncub al ventre d'una monja. És d'annotar que Merlín és un personatge nascut d'una llegenda Celta (els celtes miraven a la nit, en contraposició a les altres cultures que miren al sol) teixida a les terres boiroses d'Irlanda, on habita el senyor dels Anells, alquimista excels .

En l'Edat Mitjana, l'alquímia és un exercici de la forja, la filosofia escolàstica (on s'és deixeble d'un mestre), les religions (la judeocristiana i la islàmica, i les velles religions, especialment la celta) i la literatura. I encara que es diu que l'alquímia tenia com a fi transmutar el plom en or, la veritat és que els alquimistes buscaven convertir el impur en pur, el que havia errors en perfecció, per així ser com déus, tal com asseverava el salm. Pretenien arribar a ser pel fer de l'ésser, és a dir, obtenir la puresa suprema per l'enteniment de les coses, per les seves semblances i imatges, per les seves analogies i connexions, pels principis i els oposats. A través de la manipulació i maneig a causa de la naturalesa, l'alquimista buscava tenir un sentit complet de la vida. I aquesta vida implicava que matèria era forma (essència i manifestació en termes aristotèlics), que ànima era cos i que tot era potència. Tots aquests conceptes conformaven l'absolut i cada un d'ells, per si mateix, contenia a tots els altres. Davant d'això, homes tan savis com sant Tomàs d'Aquino, es deixen seduir i intenten el procés alquímic (sant Tomàs escriu un opuscle sobre els metalls i els planetes). I no només fan ús dels seus sentits externs (la visió, el tacte, etc.) sinó, i especialment, dels sentits interns: memòria, sentit comú, imaginació i estimació. Enfront de la resolució de tot l'anterior, l'alquimista es convertia en el més intricat personatge literari: en un creador, un somiador, en un maleït. I en algú molt atractiu per a descriure-ho en el seu pensament i els seus actes, en les seves meravelles i els seus inferns.

Els musulmans (al cap i a la fi grans Imaginadores) són els primers que s'ajuden de la literatura per espacialitzar l'alquímia, per territorialitzar i donar-li un lloc en la lúdica de l'enteniment humà. A mitjan segle XIV, corre per les mans dels alquimistes el relat místic- esotèric titulat "De coses estranyes i meravelloses que he vist i contemplat amb els meus ulls en l'illa Verda, situada al mar Blanc", l'autor és el xeic iranià Ali Ibn Fazel Mazandarani. Aquest relat epopeyo-iniciàtic busca l'imam ocult que està en la font de la vida i a l'ombra el paradís. Imant que permet entendre-ho tot i vèncer a la mort. I encara que el text pertany a un d'aquests mons imaginables d'orient, els alquimistes occidentals (per aquests dies els moros també feien part d'occident: Espanya, Sicília, Bòsnia, Venècia etc.) es nodreixen d'ell amb passió. I allà abunden paraules àrabs com alambí, elixir, atanor, que l'alquímia europea utilitzarà fins al sense sentit.

El poeta islàmic Al-Toghri, conegut entre els llatins com Artefio l'alquimista, no admetrà altra alquímia que no sigui l'espiritual, la Kimya a Saada (l'alquímia de la felicitat). Aquest aspecte és ben interessant perquè, perquè l'alquímia sigui atractiva, segons Artefio, el que l'alquimista ha de buscar és donar solució a la imatgeria i literatura populars: conversió del que innoble en noble, obtenció del reconeixement, rebel·lió contra l'establert, dit d'altra manera, ascendir a la cúpula per camins marginals (laberíntics, diria Umberto Eco) on el científic es confon amb el literari, sent el literari el més important perquè és allà on estan legitimats els desitjos populars (amors entre patricis i plebeus, reis sense arrels, ajuda dels éssers invisibles etc.) que, si no pateixen un procés alquímic, seran impossibles d'aconseguir.

Artefio i per extensió els alquimistes com Raimundo Lullio, qui a més de la filosofia, la teologia i la literatura també va exercir l'alquímia, fan més literatura que ciència en descriure els estris i processos necessaris per a la transmutació. Això succeeix perquè els seus referents són literaris. D'aquí que els seus manuals barregin la ciència coneguda amb les seves pròpies pors. Vegem: La Gran Obra (Opera Magna) començava amb l'atanor, fogó alquímic activat amb calor de llenya o oli, on es cuinava el aludel o ou filosofal. Aquest recipient tenia forma ovoide (de l'ou neix la vida, aquesta era la referència) i era de fang, vidre o cristall, sobretot d'aquests dos últims, perquè l'alquimista pogués veure i testificar la coccio de la matèria primera, el que quedava (Opus Nigrum) i el que s'evaporava. Aquest ou filosofal era el seu alambí, la retorta de vidre, a on arribava el material a cuinar a través d'un gresol que tenia la boca en forma de creu per evitar qualsevol tipus de contaminació demoníaca. L'ou filosofal era tancat amb el segell d'Hermes, per tal que res pogués escapar i així l'alquimista vivenciaria tot el procés de la creació. O el de la destrucció, que per la seva qualitat d'oposat tenia un valor similar (s'entén el blanc pel negre, el gros pel flac, la part alta pel baix etc.). Aquest segell d'Hermes, com ho testifica un que va ser publicat en 1599, és un text on s'especifica, de manera mínima (això permetia la creació d'imaginari), la correspondència simbòlica entre l'astrologia, l'alquímia i la cosmologia, recolzada per una frase que deia: "visita l'interior de la terra i rectificat, trobaràs la pedra amagada (visita Interiora Terrae. rectificat Invenies Occultum Lapidem)". Les inicials de cada paraula produïen l'anagrama VITRIOL, referenciant el seu ús alquímic. Vidriol

era el nom que els alquimistes donaven a les sals residuals (avui les coneixem com sulfats) que veien cremar a l'interior de l'ou filosofal de vidre, que no era altra cosa que àcid sulfúric concentrat. Aquest vidriol era blau quan feia referència al sulfat de coure, blanc quan es tractava de sulfat de zinc i verd quan era sulfat de ferro. Amb base en el coneixement d'aquests processos, la literatura situa el laboratori de l'alquimista a les portes de l'infern. I no era per a més, ja que les olors i vapors terribles així ho acreditaven. L'anterior va permetre la producció interminable de relats, que anaven des del qual explica la creació del rellotge fabricat pel monjo Gerbert amb l'ajuda del diable (aquest relat reneix avui amb el títol d'El Rellotge Mecànic, escrit per Paul Pullman) fins als científics bojos d'Orwell i Huxley.

L'alquímia li ha servit a la literatura per establir llinars amb el terrible o amb els oposats bàsics (bona part de l'enteniment del món ho fem amb base a oposats). També per escriure relats amb ambients rondats pel dimoni, que al cap i a la fi és el que vaga per l'eternitat buscant la pedra Esmeraldina que va caure del seu front quan es va rebel·lar contra Déu. I per donar-li un caràcter màgic a certes escenes. Hi ha rememoració alquímica a El Quixot quan Cervantes escriu: "Els alts cels que de la vostra divinitat divinament amb els estels us fortifiquen" (Primera part, cap. I). També quan en aquest mateix capítol el flac gentilhome es col·loca sobre un nom màgic i li posa un altre al seu cavall. Cervantes, malgrat la seva burla a les novel·les de cavalleria, és un home de la seva època i dels seus somnis i, per fer de la novel·la un mirall de la imatge popular, al seu cavaller li col·loca l'elm de Mambrino, li dona el bàlsam de fiebrabás i el col·loca en camí cap a l'ínsula Barataria. En Aquest el Quixot de la Manxa (Opus Nigrum), la intenció és l'Òpera Magna, el tot absolut de la vida a través de l'absurd. No és d'estranyar llavors que a El Quixot s'evidenciï el que Umberto Eco ha anomenat pensament laberíntic. Pensament que estableix que a través de la contradicció es pot arribar a l'encert i que en termes científics no és altra cosa que el mètode assaig-error, ja filosofat per Karl Popper. I ja en la pràctica per Jaim Weissmann, en el seu llibre "Pel Error a la Veritat", curiosa i encertadament.

Dante estructura la Divina Comèdia fent ús dels seus coneixements alquímics. El gran poema segueix el camí de l'ou filosofal, es alambica: del fred de l'infern on es coccionan totes les impureses, opus nigrum en fred com era el somni dels alquimistes, s'arriba al cel, puresa absoluta, de ser total, Beatrice Fortinari, opera Magna (alquímia de la felicitat, somni de Artefio). I és que en la Divina Comèdia s'evidencia l'estructura alquímica: matèria primera, el que existeix en fred, on Dante rebutja l'impur; després és foc que purifica el bo d'aquesta matèria primera; després el cel a on van els encerts i un limbe on queda allò que presenta error però que encara es considera com a bo. Per a l'home medieval, lector de la natura i del que improbable, que res deixava de banda perquè cada dia ho aguaitaven les pestes i els infortunis, l'alquímia li donava la possibilitat de l'esperança. Verd l'esperança, com la maragda luciferina on estava tancat tot el coneixement.

3. Un gran llibre d'alquímia:

El llibre de les "Mil i una Nit", que és un tractat de les mutacions on un conte produeix un altre després d'una sèrie de dificultats, arriba tard a Europa i els alquimistes no poden usar els plantejaments que allà es fan. I mal traduït, que la moralitat de traductors com Galland van plantejar un context diferent a l'essencial, que era intel·ligent, eròtic i creador de vida. Aquesta traducció, que va ser la que més li va agradar a Borges, potser per la curiositat que li va generar el traduït, que Galland havia tingut la virtut de afrancesar als àrabs i això ja era tot un procés d'alquímia, tot just va ser rebatuda a la fi del segle XIX. En la traducció íntegra de Sir Richard Burton (traductor anglès acusat de pornògraf, qüestió que al principi demèrit la traducció doncs s'assegurava que Burton era més un malalt sexual que un arabista), els lectors occidentals van accedir a tota la màgia i alquímia que assisteixen a aquests relats, on la alquimista és Scherezada i té per encàrrec purificar el cor negre del Califa al Rachid. Màgia, perquè el màgic consisteix a observar per entendre. I alquímia per la línia que segueix el text: aturar la impuresa d'una actitud criminal per concloure en l'exaltació de la puresa. I en aquest procés, es recorre a la poesia, l'erotisme, la crueltat, l'humor i a tota classe d'estratagemes (logos i Fronesis). A les Mil Nits i una Nit, el constructe del coneixement, construir sobre la cosa sabuda, és el que porta a l'assoliment de l'objectiu. En altres termes, és amb base en el coneixement positiu com s'arriba a l'imaginari probable.

En la cultura religiosa semita, la dona carrega amb la impuresa. A ella se li deu el pecat i el que ho evidenciï cada 28 dies amb la menstruació i la presència de la lluna. I Scherezada, la impura, és qui legitima aquestes mil nits i una nit, perquè ella és la matèria primera on s'imagina i es creen semblances, on s'estableixen les connexions i es busquen resultats. En finalitzar l'Opera Magna, la impuresa s'ha tornat pura i la saviesa a vençut a la ignorància. És ben sabut que els àrabs van ser els creadors de l'àlgebra, alquímia de la lògica. I aquest procés algebraic s'aplica a les Mil Nits i una Nit, on la nit i el dia s'uneixen amb una incògnita que s'ha de buidar a com doni lloc (Scherezada deixa, cada alba, el relat que compta en el seu punt més interessant, la qual cosa obliga al califa a no matar-la perquè desesperaria de no saber el resultat del que ella li està explicant). Hi ha una equació que requereix una resposta, hi ha un alquimista que albira el final positiu de tot allò que macera i cou l'ou filosofal: és que el dispers s'uneix després de la purificació i així s'aconsegueix la felicitat (estat de màxima puresa entre els creients de l'Islam) i el plaer etern. Per això no és estrany que en el llibre, quan algú està feliç, hagi aquesta felicitat a una sèrie d'accions desfavorables (errors). Passa igual que amb els personatges de la Bíblia, on la dita és fruit de maceracions i coccions, de dolor. Així es justifica un Josep, un David, 1 Job, que són els preàmbuls sagrats d'un parell de pagans com Simbad o Aladí, cercadors hàbils aquests dos,

però sempre espantats per les desmesures que han d'enfrontar per aconseguir el seu objectiu, el que els obliga a fer servir estratagemes de tots els pelambres (enganyar les aparences i a les estimacions és un principi bàsic el l'alquímia). Però els dos tenen fe absoluta en les seves creences, la qual cosa porta al fet que el suprem bé s'acabi imposant sobre el mal.

Així mateix, es noten en el text els jocs cabalístics i els poemes aclaridors (descripció de processos) com el de Docta Simpatia i el poeta de la cort, Abu Nowas, que tenien el poder de la paraula perquè la felicitat es fes realitat. Personatges alquímics que discorren entre l'impur i el pur, entre els vapors dels argents vius que enverinen l'aire alhora que meravellen perquè l'argent viu (mercuri) és un metall viu que no es deixa atrapar fàcil. És que ve del cinabri, que té l'interior vermell.

A la nit 895, Scherezade explica la història d'un llibre màgic que fa riure i plorar al mateix temps, llibre que cap home és capaç d'interpretar i que es guarda en l'oblit perquè la Destructora de Felicitat i la Constructora de Tombes no facin presents. És clar que aquí hi ha una crítica als cercadors d'impossibles, potser als alquimistes que ho sacrificaven tot en el desig d'obtenir alguna cosa va, ja que la felicitat en si no és res igual que la mort, que tot final és un principi i a la vida, com succeeix amb el mite de Sísif, la tasca total d'un home mai es compleix. És que algú, a partir d'aquí, seguirà construint. Llibre contradictori aquest d les Mil Nits i una Nit, legitimador del pensament laberíntic dins d'un pensament de línia.

4. El gòtic occidental

En la literatura occidental, el paper de l'alquimista o el seu reflex, ha permès assumir el gòtic. I amb base en aquests vapors i boires, s'han escrit novel·les i contes, capítols i paràgrafs veritablement mestres. Vegem uns exemples: "Tothom havia pogut observar les interminables hores que ell (Claude Frollo) solia passar assegut al amplit d'atri calculant l'angle de la mirada d'aquell corb situat en el pòrtic esquerre, dirigida cap a un punt misteriós a l'interior de l'església on probablement estaria oculta la pedra filosofal ". Aquest paràgraf fa part de La nostra Senyora de París i allà Victor Hugo segurament es va inspirar en la imatge de Nicolás Flamel, el més conegut dels alquimistes francesos de l'Edat Mitjana. O també en la suma de Cagliostro (José Bàlsam, aventurer, metge, farsant i alquimista italià, nascut a Palerm en 1743) i en el comte de Saint Germain, misteriós personatge que, igual que Aschaverus, habita el temps i només hi haurà final d'ell quan ja no hi hagi res. No obstant això, tot apunta que el diaca Claude Frollo, que tenia el seu laboratori en una de les torres de la Catedral de Nôtre Dame, sigui una extensió literària de Nicolás Flamel. Després de tot, a aquest curiós personatge l'assisteix la llegenda daurada de l'alquímia.

Nicolás Flamel va aconseguir fama en els mitjans alquimistes perquè se sabia que ell era el dipositari del llibre d'Abraham, el jueu. En aquest text, diu la llegenda, es trobava el secret de la transmutació dels metalls innobles, com el plom, en metalls preciosos. De la formulació que es plantejava en el llibre, sortia l'or amb què les comunitats hebrees pagaven els cada vegada més creixents impostos al papa i als reis. Però Flamel no entén els noms i definicions d'Abraham i es veu en la necessitat de trobar algú que l'hi desxifri, tant de bo un jueu espanyol (per allò de que la càbala es desenvolupava als calls espanyoles, especialment a Girona). Flamel troba el mestre desxifrador en un convers anomenat Canches, però aquest mor abans d'aconseguir la traducció total del llibre per la qual cosa Nicolás Flamel es queda sense el secret i sense el llibre, perquè a mesura que anava sent traduït, l'original desapareixia. Tota, un trageia, així com l'amor de Cuasimodo per la bella Esmeralda, veritable procés de transformació de la lletjor en bell, que Victor Hugo porta a terme per sorprendre'ns. Igual que ens sorprèn l'últim alquimista conegut: Fulcanelli, qui va escriure dos llibres, el Misteri de les Catedrals i les Moradas filosofals. L'interessant és que fins al dia d'avui no se sap qui va ser Fulcanelli, encara que es coneixen els llibres, i les poques pistes que es tenen d'ell només condueixen a vapors sulfurosos. Serà potser el diaca aquell que es passava tardes senceres tractant d'establir quina era la geometria secreta que existia entre l'aixeta de la catedral i el pas dels corbs?

Charles Maturin, escriptor anglès, també pren l'alquímia com a referent per al seu llibre Melmoth l'Errabundo, considerat la més gran de les novel·les gòtiques. Melmoth és un home que habita les foscores i la sordidesa i allà, en aquest mitjà que el converteix en ombra i en fantasma, on és perseguit per heretgia, intenta transmutar l'infern en cel. Però a la fi és la derrota, perquè el destí de l'alquimista és la confinació a la confusió, la bogeria i l'horror. Potser això es degui a haver reptat a Déu, que la divinitat no perdona a qui treballa per restituir el coneixement a Lucifer, acte que igualaria al Maleït amb el Senyor de l'univers.

El segle XIX va temptar a la literatura amb l'alquímia i escriptors com Honorato de Balzac van intentar trobar la pedra filosofal. A "La Indagació de l'Absolut", Balthazar (el personatge), dilapida la seva fortuna buscant donar amb la gran veritat alquímica. Però només aconsegueix entendre-quant està agonitzant: "... i amb veu tonant, va clamar la famosa frase d'Arquímedes: Eureka !, i va morir exhalant un gemec espantós, i els seus convulsos ulls van expressar, fins al moment de cerrárselos el metge, el tot i no haver-li pogut llegir a la ciència la clau d'un enigma el vel desgarràbase tardanament sota els descarnats dits de la mort ". La llum al final, quan ja no hi ha la possibilitat del reconeixement, aquest és el premi de l'alquimista. O potser si existeixi el reconeixement perquè en morir s'ingressa en un espai de

coneixement ple on l'alquímia no és necessària. Com és de suposar que li va passar a Yehuda Halevi, que va morir en el mateix instant que trepitjava la terra d'Israel, darrera peça que necessitava encaixar per aconseguir la felicitat, la fi de la seva trasbalsar per les sefirot.

5. Literatura, Càbala i Alquímia:

És evident que la càbala i l'alquímia tenen com a punt d'unió la transmutació de la paraula, la barreja de valors i conceptes, la ruptura de la línia. Potser per aquesta raó, Jorge Luis Borges i Adolfo Bioy Casares es van donar a la tasca de recopilar literatures fantàstiques on hi ha veritables processos alquímics, com els usats pels xinesos (cultura que descobreix la pólvora i li dóna un altre valor a la llum) i per Franz Kafka en aquest relat meravellós que és *La Metamorfosi* (traduït al castellà per Borges). I a tal punt arriba la curiositat d'aquests dos escriptors argentins que, com a resultat de les seves investigacions en aquest laboratori de la paraula que és la Biblioteca Nacional de Buenos Aires, componen "El Llibre del Cel i l'Infern" on intenten donar una raó de l' bé i el mal. I el que és més interessant, del camí que hi ha de l'un a l'altre. En termes de càbala i alquímia, això no és més que la igualació dels contraris, la negació del que és bo i el dolent en Déu, com sostenia Baruc Spinoza. Es llegeix allà, en *El Llibre del Cel i l'Infern*: "si un home no comprèn l'infern, no comprèn el seu propi cor", frase de Marcel Jouhandean, escrit en *l'Àlgebra dels Valors Morals*. Tot un opus nigrum, sense cap dubte. Igual al opus nigrum d'Adrián Levenkhün, personatge del Doctor Faustus (de Thomas Mann), on es dóna tot, fins i tot l'ànima al diable, per arribar a la música suma, a aquestes esferes on només Déu habita. La mateixa Marguerite Yourcenar, dona negadora de vida perquè potser ella mateixa s'estava buscant, es refugia en la màgia de l'alquímia, en aquest observar i llegir de manera diversa cada procés, i escriu "Opus Nigrum", on Zenón, metge alquimista del segle XVI, representa els somnis i terrors, les sorpreses i les desgràcies de l'alquimista. De l'alquimista que va ser Paracels amb els seus fades i els seus elfs; del qual va ser Miguel de Servet amb els seus estudis sobre la circulació de la sang; del que va ser Leonardo Da Vinci quan, sota l'emparedat de Ludovico El Moro, mirava podrir animals davant d'ell perquè se li ocorregueren enginyos i respostes a les seves preguntes. "Opus Nigrum", de Marguerite Yourcenar és un text contra la intolerància, el pitjor dels demoniosos que van haver d'enfrontar els alquimistes. I com la intolerància és ignorància, resulta pitjor que la foguera.

En aquest segle XX tan ple de respostes tecnològiques i de milers de processos evidenciats com útils quan fins fa poc se'ls tenia com a mera bruixeria, no arribem una noció més alta de llibertat perquè no hi va haver respostes a les preguntes espirituals de l'home modern. O si n'hi va haver, però estan camuflades en la literatura i per aquí vaguen com Leviatan, amagades entre les onades, seguint el seu ritme, creant un scorzo que amb prou feines es delinea, adormides fins que algun les desperti sense obligar-les a la ira. Per això és vàlid el Melquíades de García Márquez, únic poseedor de la raó de ser d'aquest microcosmos que és Macondo. I són vàlids els rabins cabalistes i els dibbuck d'Isaac Bashevis Singer, éssers que l'habiten tot i no habiten res, criats en aquesta confusió on el pur i l'impur es miren reflectint-, construint i destruint-se. Igual que en l'obra de Shmuel Joseph Agnon (premi Nobel 1966), on per construir-se cal tornar als inicis, al jo enfrontat al no-res (en hebreu, animació = ain) i reflectit en ella.